

TEMELJNO USPOSABLJANJE ZA TRAJNOSTNI RAZVOJ

Prof. dr. Boštjan Anko, dr. Nevenka Bogataj, prof. dr. Alenka Gaberščik, Matjaž Mastnak, univ.
dipl. inž., mag. Vida Ogorelec-Wagner

december 2007

(nelektorirano in neoblikovano besedilo)

SMERNICE ZA VZGOJNO - IZOBRAŽEVALNI PROGRAM »TEMELJNO USPOSABLJANJE ZA TRAJNOSTNI RAZVOJ«

1. Izhodišča

Z aktivnostjo v okviru ukrepa 2.3 »Vseživljenjsko učenje« povezujemo prednostno nalogo št. 2 evropskega programskega dokumenta (EPD) »Znanje, razvoj človeških virov in zaposlovanje« z njegovo horizontalno prioriteto »trajnostni razvoj«. Znanje je v EPD ena od prednostnih nalog, ki izhaja iz specifičnega cilja ukrepov in aktivnosti, in sicer cilja »Razvoj programov in dostopnost sistemov izobraževanja in usposabljanja z vgrajevanjem dejavnikov VŽU«. Usmeritev EPD-ja, da »mora Slovenija pospešiti posodabljanje programov izobraževanja in usposabljanja na način, ki bo nudil kakovostne individualizirane možnosti za osvajanje znanja, usposabljanje za delo, učenje za življenje ter vseživljenjsko učenje« je ključno izhodišče vzgojno-izobraževalnega programa »Temeljno usposabljanje za trajnostni razvoj«. Z njim ponujajo avtorji nov pristop k učenju in nov pristop k razvoju in nadgradnji programov. Med specifičnimi cilji ukrepa »vseživljenjsko učenje« program naslavlja predvsem prvega – »izboljšati znanje in usposobljenost nosilcev izobraževanja ter usposabljanja«, in sicer z dejavnostima »posodabljanje in razvoj programa izobraževanja ter »zmanjševanje izobrazbenega primanjkljaja pri odraslih ..., s povečevanjem udeležbe ...ter individualizirane, IKT podprte ...dejavnosti izobraževanja in usposabljanja«. Značilnost vzgojno-izobraževalnega programa je tudi razvoj sistemov in struktur za višjo kulturo VŽU, ki se v programu kaže npr. kot vključevanje e-učenja, osredotočanje na lažje prehajanje med izobraževanjem in delom, poudarek na dvigovanju osnovnih znanj in veščin.

Ideja o trajnostnem razvoju pa tudi pojem sam kljub uveljavitvi v strateških dokumentih na državni in evropski ravni, (delni) institucionalizaciji in številnih posamičnih primerih dobre prakse v Sloveniji in po Evropi še ni sistematično uveljavljena. Nihaji popularnosti – npr. propadanja gozdov v osemdesetih letih, biodiverzitet v devetdesetih letih, podnebnih sprememb danes - imajo za ozadje po eni strani realne okoljske in socialne probleme velikoprostorskih razsežnosti, po drugi strani pa pomanjkanje upoštevanja okoljske dimenzije razvoja na globalni ravni in v večini nacionalnih okolij, tudi v Sloveniji.

Skrb za okolje se oblikuje in uveljavlja tudi z izobraževanjem in vzgojo. Projekt je prvi sistematičen poskus oblikovanja vzgojno-izobraževalnega programa za odrasle. Z njim želimo dvigniti raven temeljnega splošnega znanja določenih ciljnih skupin in prek njih vplivati na razvoj npr. z upoštevanjem ekološke in socialne dimenzije ali preprosto z večjo dolgoročnostjo in večnamenskostjo ukrepov v lokalnih okoljih.

Identifikacija domačih nekdanjih ali še obstoječih praks trajnostnega ravnanja je pri tem le izhodišče za osveščanje in pomoč tistim, ki o razvoju neposredno odločajo ali učijo/vzgajajo. S povezavo izkušenj neformalnega učenja odraslih, obravnavo okoljskih vsebin in/ali posameznih prepričljivih pričevanj o trajnostnih praksah bomo prispevali k preseganju pomanjkljive interdisciplinarne povezanosti med družboslovjem in naravoslovjem, k povezovanju med raznorodnimi institucijami (NVO, vladne in lokalne službe) in povezavi izobraževalnih institucij različnih zahtevnostnih ravni.

Sodelovanje v modnih trendih brez vidnejših konkretnih učinkov nas ne zanima, naš cilj so konkretni rezultati za štiri ciljne skupine:

- nosilci izobraževalnih aktivnosti (učitelji, mentorji, svetovalci, izvajalci in organizatorji izobraževanja odraslih, svetovalci)
- posamezniki,
- nosilci razvoja v lokalni skupnosti (npr. upravno osebje),
- poslovneži (kot delodajalci, povezani z odločanjem o usposabljanjih).

Vzgojno-izobraževalni program bo slonel na konceptu trajnosti, ki ga bo podpiral koncept vseživljenjskega učenja. Znotraj temeljnega koncepta trajnosti in njegovega diskurza se vzgojno-izobraževalni program osredotoča na simbolno vrednost in vlogo naravnih objektov, pojavov oz. danosti ter na primerjave življenjskih stilov z vidika uporabe snovi in energije v vsakdanjem življenju. Pristopi vsebujejo kognitivne, čustvene in akcijske prvine, ker je cilj sprememba odnosa do okolja in predvsem ravnanja z njim. Izvedba programa bo zahtevala visoko mero samostojnosti in svobode udeležencev, hkrati pa bo od izvajalcev terjala zbujanje čustvene zavzetosti pri udeležencih. Omogočala bo hkratno sodelovanje različnih generacij. Primeri netrajnostnega ravnanja bodo izhodišče vzgojno-izobraževalnega programa, materialni rezultati (npr. načrti uveljavljanja trajnosti na konkretnih primerih) pa zaključna aplikacija identifikacije simboličnih sporočil in/ali ugotovitev izobraževanja. Kakšni točno bodo ti materialni rezultati je posledica ciljne skupine, konkretnih izvedb in izvajalcev programa. Metodološki poudarek vzgojno-izobraževalnega programa (in inovativni prispevek hkrati) bo opredelitev ustrezne kombinacije izkušenjskega učenja z dialogom ter predavanjem strokovnjakov na izbrane ključne teme.

2. Cilji projekta

Temeljni cilj projekta je oblikovanje izhodišč vzgojno-izobraževalnega programa za odrasle. Vzgojno-izobraževalni program naj bi omogočil:

- informiranje in aktiviranje lokalnih okolij za trajnostne rešitve konkretnih problemov ter.
- sprožil spremembo odnosa do okolja in predvsem ravnanja z njim.

Nastale naj bi različne lokalno uporabne aplikacije (za formalni šolski sistem, za udejstvovanje različnih generacij, za delovanje občinskih ali regionalnih uprav, za podjetnike), s čimer bi nadoknadili zanemarjeni okoljsko in družbeno komponento trajnosti.

Nastale naj bi tudi smernice za učno gradivo (temeljna struktura in začetni nabor področij oz. vsebin ter predavateljev).

Ciljne skupine so štiri, pri čemer sta prvi dve naslovljeni neposredno, dve pa posredno s promocijskimi prijemi (zaradi česar je Načrt promocije tudi del projekta):

- nosilci izobraževanja (formalnega, neformalnega, priložnostnega),
- nosilci odločanja v občinskih upravah,
- javnost (s poudarkom na motiviranju nezainteresirane javnosti),
- poslovneži.

Želimo torej razviti usposabljanje, ki bo ponudilo

1. vsebine (vrednote, nabor ključnih tem),
2. oblike (nabor temeljnih pedagoških metod, ki izhajajo iz tradicije neformalnega izobraževanja odraslih - kako ponuditi vsebine, ne da bi prihajalo do apriornega odpora do sporočil o omejevanju),
3. kriterije za izbor primerov »dobre prakse« in dva konkretna primera »dobre prakse«,
4. omogočiti uveljavljanje izobraževalnega programa (identificirati mreže uporabnikov, poti promocije),
5. zasnovati spremljanje izvedb z dokumentacijo, ki bi omogočila identifikacijo inovativnih lokalnih pristopov in posledično nadgradnje izobraževalnega programa v različne smeri.

Vsebina in oblika izobraževalnega programa bo temeljila na domači in evropski tradiciji neformalnega izobraževanja odraslih, ki poudarja duhovno svobodo, osebno avtonomnost, demokratične odnose, kulturno soodvisnost in družbeno pravičnost.

Vsebine osvetljujejo povezave med eksistenčnimi, kulturnimi in družbenimi ravnmi, ki obravnavajo vsakdanje življenje (življenjski stil) glede na zgodovinsko zavest in vpogled v kulturno pogojena ravnanja. Didaktične metode in mediacija slonijo na temeljnih pedagoških načelih predvsem skupinskega dela in na pripovednosti poučevanja.

2.1 Glavni predvideni rezultati

Pripravljen bo osnutek vzgojno-izobraževalnega programa za vsaj eno ciljno skupino. Pričakujemo:

1. Izdelavo koncepta vzgojno-izobraževalnega programa (temeljna sporočila, reference za javno in individualno delovanje), ki bo vseboval:
 - a. Identifikacijo posameznikove življenjske filozofije z vidika odnosa do trajnosti,
 - b. Identifikacijo razumevanja trajnosti v lokalni skupnosti (ki jo izvajalci šele opredelijo!)
2. Kriterije in smernice za aplikativne izpeljave tega koncepta
3. Metodologijo izvedb (opis predvidenega poteka programa, spremljanja izvedb in postopka evalvacije),
4. Identifikacija kriterijev za primere dobre prakse z vidika povezanosti med temeljnim sporočilom in obliko npr. organizacijo, ciljno skupino in lokacijo izvedbe, možnostmi uveljavitve po lokalnih mrežah medinstitucionalnega sodelovanja.
5. Osnutek kriterijev za razvoj učnih gradiv:
 - a. Seznam ustrezne literature, medijskih prikazov, spletnih povezav in evropskih primerov;
 - b. Predlog evalvacijskih procesov,
 - c. načrt uveljavitve programa.

3. Pogoji za doseganje ciljev

Poenotenjem razumevanja temeljnih strokovnih pojmov, pogledov na trajnost in nadaljevalo z njihovim upoštevanjem pri pripravi programa in gradiv. Skladno z načelom partnerstva, ki velja za EPD, vzgojno-izobraževalni program povezuje različne tipe institucij in ljudi z izkušnjami v primarnem, sekundarnem in terciarnem izobraževanju. Predstavljajo jih referenčni predstavniki institucij za področje trajnostnega razvoja, ki so za projekt pripravili tudi izbor izstopajočih osebnih referenc na temo »trajnostni razvoj«:

Univerza v LJ., BTF, Oddelek za biologijo, Katedra za ekologijo in varstvo okolja, **prof. dr. Alenka Gaberščik**

Univerza v Lj, BTF, Oddelek za gozdarstvo in obnovljive gozdne vire, **prof. dr. Boštjan Anko**

Umanotera, slovenska fundacija za trajnostni razvoj; **mag. Vida Ogorelec Wagner**, direktorica

Arboretum Volčji potok, **univ. dipl. inž. gozd. Matjaž Mastnak**, višji predavatelj, svetovalec direktorja

Andragoški center Slovenije, **dr. Nevenka Bogataj**, svetovalka direktorice

Reference

- ANKO, Boštjan. 1999. **Dilemmas of sustainable development in and alpine valley-the case study of Jezersko, Slovenia**. V: H: Mayr, S. Wiener, 1999. (eds.): *Research and monitoring as key elements for the sustainable development of the limestone Alps – European strategies*, Dunaj; BOKU, s. 77-89
- ANKO, Boštjan 1999. **The roots of sustainable development in central and eastern Europe**, predavanje na sedežu REC, Budimpešta, 1999. 12 s.
- ANKO, Boštjan 1992. **(prevod) Skrb za Zemljo**; IUCN; UNEP; WWF, Maribor, ARAM, 222 s. 1992 (**priredba povzetka** »Skrb za Zemljo« in uvod, Maribor, ARAM 30 s.
- ANKO, Boštjan. 1998. **Forestry in the context of rural development**. V: N.E. Koch, J.N. Rasmunssen: *Forestry in the context of rural development*, Dansko ministrstvo za okolje in energijo, DFLRI, Hørsholm, s. 207-214
- ANKO, Boštjan. 1993. **Development of the idea of sustained yield in Slovenia – a outline**. Forest history news, 18/19, 10 s.
- KUHAR, Urška, RENČELJ, Miran, GREGORC, Tatjana, KRŽIČ, Nina, GABERŠČIK, Alenka. 2007, in print. **Distribution of macrophytes and condition of the physical environment of streams flowing through agricultural landscape in north-eastern Slovenia**. *Limnologica*, [COBISS.SI-ID [1691983](#)], JCR IF (2005): 0.403, SE (15/17), limnology, x: 1.111
- KRŽIČ, Nina, GERM, Mateja, URBANC-BERČIČ, Olga, KUHAR, Urška, JANAUER, G.A., GABERŠČIK, Alenka. 2006, in press. **The quality of the aquatic environment and macrophytes of karstic watercourses**. *Plant ecology (Dordr.)*, [COBISS.SI-ID [1656399](#)], JCR IF (2005): 1.011, SE (75/144), plant sciences, x: 1.665, SE (71/112), ecology, x: 1.95, SE (16/36), forestry, x: 0.982
- GABERŠČIK, Alenka (ur.). 2003. **Jezero, ki izginja: monografija o Cerkniskem jezeru**. Ponatis. Ljubljana: Društvo ekologov Slovenije, . 333 str., ilustr. ISBN 961-238-124-0. [COBISS.SI-ID [126271232](#)]
- OGORELEC WAGNER, Vida. 1995. **Country Report on the Progress in NEAP Development in Slovenia**, REC Budimpešta.
- OGORELEC WAGNER, Vida. 1995. **Sustainable Development in Central Europe**, National Report: Slovenia, State of Environment,
- OGORELEC WAGNER, Vida. 1995. **Agenda 21 za Slovenijo**
- OGORELEC WAGNER, V. 1997. **CEE CAP - Trajnostna proizvodnja in potrošnja**,

- OGORELEC WAGNER, V. 1997. **The Green Budget Reform - Prospects in Central and Eastern Europe** Zbornik v sodelovanju z Wuppertalskim inštitutom za okolje, enregijo in podnebje
- OGORELEC WAGNER, V. 1997. **Lokalni programi varstva okolja in Lokalne agende 21**, anketa, uvodni seminar in delavnice,
- OGORELEC WAGNER, V. 1997. **Zelene strani 1998**. (kdo je kdo in almanah varstva okolja)
- OGORELEC WAGNER, V. 1998. **Osveščanje javnosti o EU**, interno gradivo
- OGORELEC WAGNER, V. 1998. **Priprave na Lokalno Agendo 21 za Maribor**, delavnice; naročnik: Zavod za varstvo okolja, Maribor
- OGORELEC WAGNER, V. 1999. **Indikatorji trajnostnega razvoja za Mestno občino Ljubljana**, delavnice naročnik Urbanistični inštitut RS - strokovna sodelavka in moderatorka delavnic za projekt
- OGORELEC WAGNER, V. 2001. **Priprava strokovnih podlag za poročilo o uresničevanju trajnostnega razvoja v Sloveniji** ; naročnik: Ministrstvo za okolje in prostor
- OGORELEC WAGNER, V. 2001. **Trije vidiki delovanja nevladnih organizacij na treh področjih pravnega reda EU**, program ACCES, Nizozemsko ministrstvo za okolje, MOP, Ljubljana
- OGORELEC WAGNER, V. 2002. **National Assessment - Nacionalnega procesa priprave poročila in programa za uresničevanju trajnostnega razvoja v Sloveniji**. naročnika: Ministrstvo za okolje in prostor, Ljubljana in Britanska ambasada, Ljubljana
- OGORELEC WAGNER, V. (ur.) 2007. **Plan B za Slovenijo 1.0, Pobuda za trajnostni razvoj**.
- MASTNAK, Matjaž. 2007. **Pogled v rastlinski svet** / Celovit priročnik o rastlinah, Ljubljana, Rokus, 126 s.
- MASTNAK, Matjaž. 2004: **Vrednotenje drevesnih naravnih vrednot**. V: Brus, R. (ur.): *Staro in delbelo drevje v gozdu*, zbornik referatov XXII: gozdraskih študijskih dni, 25.-26. marec 2004. – Ljubljana: Biotehniška fakulteta, Oddelek za gozdarstvo in obnovljive gozdne vire, s. 167-182
- MASTNAK, Matjaž. 1998-2002. **Sprehodi v naravo**, 100 realiziranih scenarijev, TV SLO 1, uredništvo za otroški in mladinski program 2003-2006. **Ali me poznaš?** 30 realiziranih scenarijev; TV SLO 1, uredništvo za otroški in mladinski program
- MASTNAK, Matjaž. (ur.) 1999. **Regijski park Snežnik-izhodišča za načrt upravljanja: vzpostavitev modela lokalne podpore v Notranjskem regijskem parku** – projekt MATRA. Ljubljana: Uprava RE za varstvo narave, 181 str.
- MASTNAK, Matjaž. (od 1996 -). **Vzpostavitev in razvoj izobraževalnih programov za šolske skupine v Arboretumu Volčji Potok**
- BOGATAJ, Nevenka. 2007. **Razumevanje pomena gozda za trajnostni razvoj podeželja v študijskih krožkih**, doktorska disertacija, Biotehniška fakulteta, Oddelek za gozdarstvo in obnovljive gozdne vire, 191 s.
- GOUGOULAKIS, Petros. , BOGATAJ, Nevenka. 2007. **Study Circles in Sweden and Slovenia – Learning for Civic Participation**, V: Adam, F. (ur.). *Social Capital and Governance*, LIT Verlag, Old and New Members of the EU in Comparison. With a Preface by Thomas Luckmann Bd. 11, 2007, 296 S., 29.90 EUR, br., ISBN 978-3-8258-9658-4, s. 189-221
- BOGATAJ, Nevenka. 2005. **Slovenskim študijskim krožkom v novo desetletje**. V: Bogataj, N. (ur.) *Študijski krožki : od zamisli do sadov v prvem desetletju*, (Zbirka študije in raziskave, 12). 1. natis. Ljubljana: Andragoški center Slovenije, 2005, str. 83-97.

SPLOŠNI DEL VZGOJNO-IZOBRAŽEVALNEGA PROGRAMA "TEMELJNO USPOSABLJANJE ZA TRAJNOSTNI RAZVOJ"

1.1 IME PROGRAMA

Program je poimenovan z naslovom "Temeljno usposabljanje za trajnostni razvoj.

Temeljno, ker samostojno usposabljanje za trajnostni razvoj še ne obstaja usposabljanje, ker gre za splošno-izobraževalno vsebino, ki usposobi posameznika za višjo raven (funkcionalne) pismenosti.

1.2 UTEMELJENOST

Potrebo po programu utemeljujemo z mnogimi okoliščinami, dolgoročne in kratkoročne narave, vsebinske in organizacijske.

Med dolgoročnimi okoliščinami so predvsem:

- odvisnost družbe od omejenih možnosti rabe naravnih virov, zaradi česar je potrebno celovito razumevanje delovanja družbe in njenih sestavnih delov,
- aktualna dogajanja (ogroženost naravnih sistemov in njihove samoobnovitvene sposobnosti zaradi njihove nekritične rabe npr. podnebne spremembe, kroženje ogljika ipd.)
- nedostopnost izobraževalnih programov, ki bi povezovali posameznikovo dožemanje lokalnega okolja z globalnimi procesi v naravi in družbi
- povezava konceptov trajnost in vseživljenjskega učenja.

Kratkoročne okoliščine za pripravo programa so:

- Strateška umestitev trajnostnega razvoja v Državni razvojni načrt
- razpoložljivost kadra v izobraževanju odraslih, ki temo prepoznava kot aktualno
- razpoložljivost sredstev evropskega strukturnega sklada in odločitev Sektorja za izobraževanje odraslih, da predlog sprejme v financiranje v obdobju 2004-2006.

1.3 CILJI IZOBRAŽEVALNEGA PROGRAMA

1. Informiranje in aktiviranje lokalnih okolij za trajnostne rešitve konkretnih problemov.

2. Sprožanje sprememb odnosa do okolja in predvsem ravnanja z njim.

Za začetek naj bi nastale smernice za različne lokalno uporabne aplikacije predlaganega izobraževalnega programa (za formalni šolski sistem, za udejstvovanje različnih generacij, za delovanje občinskih ali regionalnih uprav, za podjetnike), s čimer bi nadoknadili zanemarjeni okoljsko in družbeno komponento trajnosti. Pod okriljem priprave smernic vzgojno-izobraževalnega programa je bila opredeljena temeljna terminologija, opredeljene so bile ciljne skupine, ki jim je namenjen, pa tudi kriteriji za njegove sestavne dele.

Vzgojno izobraževalni program vsebuje torej izhodiščne vrednote, ki jih zagovarja, temeljne vsebine programa in njihovo zaporedje, opisuje oblike in metode njegovega izvajanja (Priloga), kriterije za izbor primerov »dobre prakse« in prve primere "dobre prakse" ter zasnovo njegovega spremljanja in promocije.

1.4 VSEBINA IN POTEK PROGRAMA

Program obsega štiridnevno usposabljanje, pri čemer sta prvi in zadnji dan zasnovana individualno, vmesna dneva pa skupinsko. Za doseganje ciljev individualnega dela so predvidena pisna gradiva v kombinaciji z e-učenjem. Doseganje ciljev skupinskega dela pa prinaša v usposabljanje vzpostavitev skupinske dinamike in doseganje ciljev programa s terenskim delom, za kar sta potrebna dva zaporedna dneva.

Potek programa je z vidika vsebin, učnih ciljev, učnih metod in potrebnih gradiv za izpeljavo podrobneje predstavljen v posebnem delu. Vsebinsko in metodično je program razgiban, časovno zajema obdobje vsaj enega meseca. Prične se z individualno predpripravo z uvodom in učnimi gradivi, nadaljuje z dvodnevним sklopom izobraževanja in vzpostavljanja skupinske dinamike ter nadaljuje spet z individualnim delom - seminarsko nalogo. Slednja predstavlja prehod iz usposabljanja v vrednotenje. Predvideni so tudi ekskurzija, podelitev potrdil in evalvacija usposabljanja. Predviden je tudi ponovni stik z vsakim udeležencem po približno enem mesecu po (uspešnem) zaključku usposabljanja. Za vse faze dela so pripravljene osnutki pisnih gradiv oz. okvirna navodila za izvedbo.

POSEBNI DEL VZGOJNO-IZOBRAŽEVALNEGA PROGRAMA "TEMELJNO USPOSABLJANJE ZA TRAJNOSTNI RAZVOJ"

2.1 ZAHTEVE VZGOJNO-IZOBRAŽEVALNEGA PROGRAMA

Program je dostopen odraslim v najširšem smislu, kajti pogojev za sodelovanje v njem praktično ni. Udeležijo se ga lahko vsi, ki so zaključili osnovno šolanje in se lahko prosto samostojno gibljejo v naravi, neglede na njihovo predhodno formalno izobrazbo. Od udeleženca se pričakuje aktivno sodelovanje in povezovanje problematike s poznavanjem lokalnega okolja, ki si ga udeleženec izbere sam. Za izdajo potrdila je potrebna 80% udeležba v izvedbi programa in oddaja seminarske naloge, ki je skladna z navodili zanj.

2.2 VSEBINE IN POTEK IZOBRAŽEVALNEGA PROGRAMA.

Predlog organizacije izvedbe je le ogrodje, osnova za vsakokratno izpeljavo s konkretno ciljno skupino v okviru konkretnih možnosti. Vsakokratnemu izvajalcu so v oporo cilji in temeljna strukture programa ter učna gradiva za spremljanje in vrednotenje pa vprašalniki. Učna gradiva obsegajo: izbor spletne strani za opredelitev ekološkega odtisa, terminološki slovarč, Berilo s primeri dobre prakse).

V prvi fazi predlog programa predvideva kombinacijo terenskega in kabinetnega dela. Nadaljnje faze izpopolnjevanja programa naj bi omogočile prilagoditve za ciljne skupine s posebnimi potrebami in za moduli višje zahtevnosti.

Čas	PONEDELJEK	PETEK		
	Predpriprava	Dopoldne	Popoldne	Zvečer
Vsebina	Vrednote nematerialne materialne	Identifikacija s prostorom in časom 1. umestitev v širši prostor z vidika virov / ponorov vode, hrane, snovi, energije) 2. Analiza potencialne in dejanske oskrbe 3. Izračun nosilne kapacitete 4. Identifikacija skupnosti skozi dediščino (materialne, nematerialne) Ugodno življenjsko okolje, osnovne - potrebe (materialne in nematerialne) - viri (hrana, odnosi)	Ekosistemi – zgradba in procesi;	Idealen in dejanski vpliv posameznika in skupnosti na okolje
Metoda	Individualno delo	Delo po skupinah Predstavitve Predavanje	Terensko delo	Skupinska diskusija
Gradivo	Uvod v usposabljanje, slovarček temeljnih pojmov, pravne podlage TR, potek usposabljanja, spletna stran za Odtis Motivacijska vprašanja	Ročno nastali plakati Učno gradivo – berilo, izročki predavanj	Opazovanje Primerjanje Frontalno poučevanje Dialog	
Izobraževalni cilj	Zbuditi čustveno angažiranost, nasloviti vrednote, zbuditi začetno motivacijo Identifikacija lastnega ravnanja Identifikacija problem(ov) ... a. okoljskih b. družbenih	Povezava med vrednotami, potrebami, njihovim zadovoljevanjem Razumevanje problem (-ov) a) vidik okolja b) vidik družbe c) na ravni posameznika d) na sistemski ravni	Spoznati zgradbo in procese v ekosistemi Spoznavanje razlike med procesi v zrelem in degradiranem sistemu. Spoznavanje dolgoročnega in kratkoročnega ravnanja Spoznavanje problemov na različnih ravneh (lok/globalni/nac/reg) Spoznavanje dometa posameznika in institucije	Navezava na družbene procese Povezava med predstavitvami predavanjem in terenskim delom Refleksija, kritično ovrednotenje Priprava na soboto: puščanje sledov
Téme	Uvod v usposabljanje Opis ciljev in poteka usposabljanja »Odtis«		- tok snovi in energije v ekosistemu - dihanje, gorenje; -biomasa kot skladišče CO2, energije;	Refleksija spoznanj 1. dneva (povratna info)

SOBOTA		
ČAS	Dopoldne	Popoldne
Vsebina	ŽIVLJENJE PO NAČELU TRAJNOSTI - primeri in dileme	ŽIVLJENJE PO NAČELU TRAJNOSTI
Metoda	Delo v skupinah in skupni zaključki Predavanje z diskusijo	
Gradivo	Slovarček, Berilo	Slovarček, Berilo, Pravne podlage Navodila za seminarsko nalogo
Izobraževalni cilj	Miselna preusmeritev (preokvirjenje) iz problema na ideje za rešitev za obe ravni: a. posameznikovo b. sistemsko (POZOR: z vidika okolja in družbe) Prepoznavanje trajnostnih praks Negovanje vezi med generacijami Zbiranje informacij o krajevno tradicionalnem predindustrijskem kmetovanju in življenju v času omejenih virov, krajevno značilnih vsakdanjih navadah, krajevno značilnih sortah gojenih rastlin in živalskih pasmah, še navzočih ali že izginulih, in njihovi uporabi	Identifikacija REŠITEV=TR za obe ravni a. posameznikovo b. sistemsko (POZOR: z vidika okolja in družbe) Prepoznavanje trajnostnih praks Negovanje vezi med generacijami Zbiranje informacij o krajevno tradicionalnem predindustrijskem kmetovanju in življenju v času omejenih virov, o krajevno značilnih vsakdanjih navadah, krajevno značilnih sortah gojenih rastlin in živalskih pasmah, še navzočih ali že izginulih, in njihovi uporabi
Téme	Trajnostno gospodarjenje / ravnanje (prepoznavanje trajnostnih praks) Kako uporabiti storitve ekosistemov ne da bi prizadeli naravo in/ali skupnost ?	Trajnostno gospodarjenje / ravnanje ZAKLJUČKI in usmeritve za ravnanje po načelih trajnosti

2.3 KRITERIJI ZA RAZVOJ UČNEGA GRADIVA

Prepričanega znanja o pomenu ideje trajnosti sta v enaki meri potrebna odrasel človek s širokim pogledom na svet in otrok, ki si tak pogled šele gradi. Vsak po svoje.

Morda je prav v tem mogoče iskati vzroke, zakaj se šolski sistemi vsepovsod tako vztrajno otepajo učenja o trajnosti, čeprav najvišji zbori mednarodne skupnosti že desetletja zagotavljajo, da je to modrost, ki bo rešila človeštvo.

Ob vsej svoji elementarnosti nauk o trajnosti ni poštevanika ali abeceda, ampak raste s človekom - v širino, globino, višino... Vsi ljudje se srečujemo z njo in vsak ima o ideji trajnosti (pa naj se tega zaveda ali ne) svoje mnenje.

Zato je nemogoče »knjigo o trajnosti« uvrstiti v učne programe katerekoli stopnje - ker sodi v vse. V vsakem življenjskem obdobju v vsakih okoliščinah jo namreč doživljamo drugače. Zato bi moralo učenje o trajnosti postati del študijske snovi prav vsakega predmetnega področja.

Zato bi bilo v danem položaju najpametneje pričeti z dvema učnima pripomočkoma: s (kratko komentiranim) slovarčkom izrazov, vezanih na idejo in prakso trajnosti, in z berilom, ki bi zajelo ducat, dva pomembnejših (najraje domačih) tekstov ali njihovih odlomkov na temo trajnosti.

2.4 SPREMLJANJE VZGOJNO-IZOBRAŽEVALNEGA PROGRAMA

Izobraževalni program »Temeljno usposabljanje za trajnostni razvoj« je novost v ponudbi izobraževanja odraslih. Tudi zato je potrebno posebej pozornost nameniti njegovemu spremljanju in vrednotenju (evalvaciji). V nadaljevanju je predstavljena zasnova spremljanja in vrednotenja, pri čemer velja, da se v spremljanje vključuje tudi spremljanje udeleženca s seminarsko nalogo (priloga x) in njegovo stališče do programa s klasičnim vprašalnikom (priloga y).

Spremljanje naj poteka z različnih vidikov

1. z vidika udeležencev (empirična evalvacija) - prilogi: navodila za seminarsko nalogo in vprašalnik po izvedenem usposabljanju
2. z vidika avtorjev, nosilcev odločanja, predavateljev, organizatorja (racionalna evalvacija) - vprašalnik T;

2.4.1 Predlog seminarske naloge

Namen seminarske naloge je, da avtor/ica:

- a) prepozna trajnostno situacijo ali potencial zanjo
- b) zna oceniti njeno (horizontalno, vertikalno) vpetost v naravno in družbeno okolje (déležniki, nepopolnosti, ovire na poti do popolnosti, raven /osebna, družinska, občestvena, lokalna, regionalna, nacionalna, kontinentalna, globalna/, najšibkejši oz. najmočnejši od treh vidikov trajnosti
- c) zna problem logično in prepričljivo formulirati
- d) zna opredeliti ključna področja, preko katerih je mogoče iskati rešitve (znanje, (ne)ozaveščenost, kadri, finance, normativa, institucije, politika, itn.)
- e) zna predlagati realno rešitev v zmernih časovnih okvirih in z zmernimi sredstvi
- f) s strogo strukturirano obliko izdelka ocenjevalcem omogoči skupno analizo večjega števila seminarskih nalog in pot do novih spoznanj

ad a) Prepoznavanje trajnostnih situacij (obstojećih ali potencialnih) v okoljih, ki jih udeleženci poznajo, je eden osnovnih namenov seminarske vaje. Če vodstvo že predpiše seminarske teme, s tem pri udeležencih ubije mnogo kreativnega premišljevanja, predvsem pa jim onemogoči razvijanje sposobnosti, da spoznajo prisotnost trajnostne misli in prakse v dobro znanih okoljih.

ad b) Udeleženec mora biti sposoben določiti raven, kamor sodi bistvo trajnostne situacije (pri čemer bo ugotovil, da se ravni lahko prepletajo). Skušati mora oceniti upoštevanost vsakega od treh trajnostnih vidikov v danem primeru ter določiti neuravnovešenosti med njimi, déležnike, stvari, ki preprečujejo izboljšanje stanja itn.

ad c) Jasna in prepričljiva formulacija problema/priložnosti ne služi le pri prepričevanju okolice, ampak predstavlja tudi notranjo oporo udeležencem pri nadaljnjem delu

ad d) Udeleženec mora na osnovi opredelitve problema in ocene stanja znati določiti ključna področja, bistvena za izboljšavo stanja. Pavšalne sodbe, da je vse »zanič in brezupno«, tu odpadejo. Utemeljeno mora znati pokazati na točke, ki ovirajo razvoj ideje - ali tiste, kjer bo prodor ideje najuspešnejši (najlažji, najhitrejši).

ad e) Konstruktivna kritika netrajnostne situacije je mogoča le, če je kritik sposoben podati realne rešitve ali vsaj usmeritve zanje in se pri tem jasno zaveda, kakšna sredstva (ne le finančna) so pri tem potrebna. Ob upoštevanju teh danosti bodo kritike netrajnostnih situacij verodostojnejše. Doslej so s svojo posplošenostjo sprejemanju ideje trajnosti kvečjemu škodile.

ad f) Stanja trajnosti in tega, kako jo ljudje nasploh dojemajo, doslej pri nas ni še nihče načrtno proučeval. Strogo strukturirani format seminarja (prim. Prilogo 1) bi zato lahko služil ne le medsebojnim primerjavam seminarjev, ampak tudi statističnim obdelavam večjih vzorcev. Prav je, da se te možnosti zavedajo tudi udeleženci.

Podobno kot ostale vidike proučevanja vzgoje za trajnost (kriterije dobre prakse, učna gradiva) bo tudi smiselnost, namen in uporabnost seminarjev v ta namen treba šele preveriti - vsaj z vzorčnimi študijami.

2.5 OBLIKE IN METODE VREDNOTENJA IZOBRAŽEVALNEGA PROGRAMA

Vrednotenje je lahko interno, če ga izvajajo avtorji, financerji, udeleženci ali eksterno, če ga izvaja zunanji evalvator. Predlagamo osredotočenje na interno vrednotenje in iskanje možnosti za celovito eksterno vrednotenje programa. Interno vrednotenje naj obsega naslednje metode:

- anketiranje udeležencev s pomočjo pisnega ali elektronskega vprašalnika,
- vodeni intervju z izvajalci,
- fokusna skupina vseh sodelujočih ob izteku usposabljanja.

Čas oz. obdobje, na katero se naj vrednotenje nanaša je lahko sedanji (sprotna oz. formativna evalvacija) ali bodoči (končna oz. sumativna evalvacija). Predlagamo uporabo obeh oblik in navajamo dve možni varianti vrednotenja.

Varianta 1:

- dnevno vrednotenje odziva udeležencev, ki je lahko, ne pa nujno pisno dokumentirano (npr. enostavno vrednotenje z znaki ☺ ☹ ali barvo; opredelitev deleža dejavnih udeležencev)
- zaključna uporaba vprašalnikov 2 (za udeležence ob koncu usposabljanja in T (za avtorje, nosilce odločanja, predavatelje, organizatorje).

Varianta 2:

Sprotno vrednotenje vsake vsebine posebej (npr. metoda drevesa);
Zaključna fokusna skupina.

Potencialne vsebine vrednotenja (evalvacije)

1. relevantnost, uporabnost izobraževalnega programa,
2. vrednotenje procesa z vidika referenčnosti izvajalcev in didaktične ustreznosti,
3. počutje udeležencev,
4. ustreznost načinov preverjanja in ocenjevanja,
5. skladnost vsebin in metod dela.

2.6 KRITERIJI ZA PRIMERE DOBRE PRAKSE

Uspeh uveljavljanja trajnostnega razvoja je odvisen od sposobnosti posameznikov in skupnosti, da prepoznajo že obstoječe primere trajnosti v svojem naravnem in družbenem okolju.

Ljudje namreč pogosto živimo z neko rabo, prakso, ureditvijo, ne da bi se zavedli, kakšna je v svojem bistvu, trajnostna ali ne, to je uravnovešena v svojem ekološkem, ekonomskem in socialnem smislu ali ne.

Popolnih primerov trajnostnega razvoja oz. trajnostno naravnane obstoja praktično ni. Je pa mnogo njihovih zelo dobrih približkov, ki so nastali bolj ali manj spontano; zato je njihov obstoj ogrožen, če niso spoznani za trajnostne in je medsebojno uravnavanje njihovih ekoloških, ekonomskih in socialnih komponent prepuščeno naključjem oz. neusklajenim pritiskom posameznih interesov.

Ideja trajnosti je preveč pomembna, da bi smelo biti njeno uveljavljanje prepuščeno naključjem. Teh bo gotovo manj, če bodo déležniki sposobni v neki situaciji (pretekli, sedanji, načrtovani) spoznati njen trajnostni potencial in pri tem jasno identificirati njene trajnostne vidike ter njihova medsebojna razmerja.

Primere obstoječega ali možnega trajnostnega ravnanja oziroma prilagoditev je mogoče najti praktično povsod, najlaže pa n. pr. na področjih rabe (ne)obnovljivih naravnih virov, obremenjevanja okolja z izpusti ali odpadki, energetike, transporta, vzorcev potrošniških navad itn.

Pri presoji dobrih praks trajnostnega ravnanja bo kriterije v podrobnostih verjetno treba prilagajati specifični posameznih področij, zagotovo pa ostaja nekaj skupnih, ki jih bo treba v praksi šele preveriti, ker takih ocen doslej enostavno nismo bili vajeni.

Če gledamo dano (potencialno) trajnostno situacijo kot sistem, se za oceno dobre prakse zde najpomembnejši kriteriji, ki se nanašajo na zgradbo in delovanje sistema, motnje v njem ter jasnost oz. učinkovitost povratnih zvez.

Kriteriji za oceno primerov dobre prakse naj bi torej bili:

1. Jasnost (preglednost) trajnostne zgradbe primera (možna dikcija: PREPOZNAVNOST TRAJNOSTNE ZGRADBE ali KAKŠNA JE ZGRADBA?)
 - ocenjujemo, ali so jasno opredeljeni vsi trije trajnostni vidiki - ekološki, ekonomski, družbeni
 - ocenjujemo (KATERI VIDIK ZASTOPAJO GLAVNI) déležnike (NOSILCI?) - najpomembnejše protagoniste v posameznih vidikih
 - ocenjujemo znanstveno, normativno, institucionalno/družbeno podprtost posameznih vidikov
2. Učinkovitost medsebojnih korektivov (možna dikcija: ALI SO TRIJE VIDIKI TRAJNOSTI MED SEBOJ URAVNOTEŽENI oz. KAKO DELUJE?)

- ocenjujemo uravnoteženost posameznih vidikov trajnosti v danem primeru (je kateri premočno poudarjen ali premalo upoštevan)
 - ocenjujemo obstoj, oblike in učinkovitost mehanizmov za korektivno uravnavanje razmerij med posameznimi vidiki trajnosti;
3. Ogroženost ideje trajnosti v danem primeru (možna dikcija: KAJ OGROŽA IDEJO TRAJNOSTI?)
- ocenjujemo dejavnike, ki povzročajo neuskkljenost med posameznimi vidiki trajnosti (neznanje, neozaveščenost, pomanjkanje ali neustreznost normative, pomanjkanje institucij, »neorganiziranost« civilne družbe itn.)
4. Transparentnost korektivnih ukrepov (možna dikcija: VREDNOTENJE UČINKOVITOSTI POVRATNIH ZVEZ)
- ocenjujemo ekološko, ekonomsko in družbeno sprejemljivost ukrepov, potrebnih za realizacijo konceptov trajnosti
 - ocenjujemo možnost učinkovitega nadzora (monitoringa) nad korektivnimi ukrepi
5. MOŽNOST ŠIRŠE UPORABE, MULTIPLIKATIVNOST

Veljavnost predlaganega koncepta bi potrdilo šele večje število opravljenih ocen dobre prakse s kar se da različnih področij. Take ocene bi bile že same po sebi dobra vaja v prepoznavanju trajnostnih situacij in tudi že urejanju medsebojnih odnosov med vidiki trajnosti.

2.7. PROMOCIJA VZGOJNO-IZOBRAŽEVALNEGA PROGRAMA

Izhodišče

Sodobna družba je vse manj kohezivna, zato je vpliv medijev na javno mnenje vse pomembnejši. Ob razmeroma nizki samopodobi dela javnosti in vse težjem razumevanju mehanizmov delovanja družbe je moč posredovanih informacij in vloga elit pomembna. Tudi zato smo promociji programa posvetili večjo pozornost kot običajno ter z njo identificirali korake in nosilce uveljavljanja pripravljenega programa. Izobraževalni program z naslovom »Temeljno usposabljanje za trajnosti razvoj« bodo sprva izvajali njegovi vsebinski avtorji (prof. dr. Boštjan Anko, prof. dr. Alenka Gaberščik, mag. Vida Ogorelec Wagner, Matjaž Mastnak, dr. Nevenka Bogataj), v naslednjih fazah pa se bo za vodenje modula izobrazilo več nosilcev.

Cilji

Načrt promocije sledi dvema osrednjima **ciljema**:

- Pozicionirati izobraževalni modul o trajnostnem razvoju kot zaželjeno obliko izobraževanja za izbrane ciljne skupine na nacionalni in lokalni ravni, ki odgovarja na izzive sodobnega bivanja;
- Vzpostaviti nosilca projekta (Andragoški center) in izvajalce modula (avtorje projekta) med najbolj verodostojne in kompetente sogovornike na temo trajnostnega razvoja v Sloveniji.

Ciljne javnosti

Ciljne javnosti smo razdelili v dve osrednji skupini, in sicer na interno ter na zunanjo javnost, saj bomo s pomočjo večje podpore interne javnosti dosegali mnogo boljše rezultate tudi pri zunanji javnosti.

Med **interno javnost** načrta promocije vključujemo:

- avtorje izobraževalnega modula

- vodstvo Andragoškega centra in druge financerje programa (Evropski socialni sklad)
- Ministrstvo za šolstvo in šport ter Zavod RS za šolstvo
- Učitelje oziroma bodoče izvajalce izobraževalnega modula, vključene v sisteme izobraževanja pri Andragoškem centru.

Med **zunanjjo javnost**, katere nagovarjamo za vključitev v izobraževalni modul, prištevamo:

- Državne organizacije, ki posredno ali neposredno pokrivajo področje okolja:
 - Zaposleni na Ministrstvu za okolje in prostor
 - Zaposleni na lokalnih razvojnih agencijah po Sloveniji
- Organi lokalne oblasti v Sloveniji:
 - Vodstveni kader Mestnih občin (župani, občinski svetniki)
 - Vodstveni kader drugih večjih občin (nad 10.000 prebivalci)
- Izobraževalne inštitucije po Sloveniji:
 - Organizacije Ljudske univerze v Sloveniji (učitelji + slušatelji)
 - Organizacije Univerze za tretje življenjsko obdobje po Sloveniji (učitelji + slušatelji)
 - Posameznike, združene v študijske krožke (projekta Andragoškega centra)
 - Družboslovno usmerjene fakultete po vseh treh univerzah v Sloveniji (učitelji + slušatelji)
 - Srednje eko-šole (učitelji + slušatelji)
- Člani nevladnih organizacij po Sloveniji:
 - nevladne organizacije, ki pokrivajo področje okolja (Pangea, Ekološko društvo Rušivec, taborniki, etc)
 - nevladne organizacije, ki pokrivajo področje sociale
 - študentski klubi po Sloveniji (razdeljene po vseh treh univerzah in nato na družboslovne smeri oziroma fakultete)
 - druge nevladne organizacije (Društva upokojencev na lokalni ravni po celi Sloveniji)
- Gospodarstvo:
 - Ekološki grozd
 - Podjetja ISO standard 14000
- Interesna in druga združenja na področju gospodarstva:
 - Gospodarska zbornica Slovenije
 - Združenje za odnose z javnostmi Slovenije in njihova zbornica
 - Združenje managerjev
 - Obrtne zbornice po Sloveniji
- Splošna javnost:
 - Aktivisti s področja ohranjanja okolja
 - Visoko izobraženo prebivalstvo, staro nad 25 let, pretežno urbanega okolja
 - Prebivalstvo s srednjo izobrazbo
 - Upokojenci
- Mediji:
 - Specializirani tiskani in elektronski mediji za okolje (*etc – elektronski tedenski cirkular, Gea, Geo, National geographic, itd*)
 - Splošni nacionalni tiskani mediji (Delo, Dnevnik, Finance, Večer, Primorske novice, Slovenske novice)
 - Splošni nacionalni elektronski mediji (televizija in radio)
 - Life- style mediji za starejše (Jana, Naša žena)

- Lokalni elektronski in tiskani mediji
- Tiskovne agencije in spletni portali (Portal Slovenija znižuje CO2, 24ur.com, Energetika.net,)

Za določene ciljne javnosti lahko aktivnosti promocije poenotimo oziroma združimo, vendar bo največji del načrtovane promocije sledil ideji distribucije pisem z obvestilo o obstoju modula.

Osnovna komunikacijska orodja

Za uspešno promocijo modula predlagamo, da se že pred pričetkom izvajanja aktivnosti pripravijo osnovna komunikacijska orodja, ki bodo stalno uporabljena v času trajanja kampanije.

Osnovno predstavitevno gradivo (press kit) za medije in drugo javnost

Z izdelavo osnovne zbirke informacij za medije bi lahko vsi predstavniki interne javnosti, ki bi sodelovali pri promociji, usklajeno delovali nasproti medijem. Press kit bi tako kot komunikacijski kit izdelala Umanotera in njuno distribucijo tudi skrbno nadzorovala. Osnovni press kit za medije bi predvidoma vseboval:

- kratko predstavitev modula, skupaj s ključnimi sporočili
- izjave sodelujočih strokovnjakov, skupaj z njihovo kratko predstavitvijo
- predstavitev področja trajnostnega razvoja
- kontaktne informacije

Sestavni del osnovnega predstavitvenega gradiva bi bila tudi natančna adresa vseh medijev, s katerimi bi skušali sodelovati pri promociji filma. V press kit za izbrane medije bi lahko vključili tudi video press kit, ki ga je distributer dobil od ustvarjalcev filma.

Spletna podstran o modulu

Za uspešno promocijo modula je priporočljiva izdelava spletne podstrani na obstoječi strani Andragoškega centra. Struktura podstrani lahko vsebuje naslednje elemente:

- osnovne informacije o modulu
- namen modula
- gostujoči učitelji oziroma predavatelji
- urnik izvajanja (pretekli in predvideni)
- gradiva (objavljena na spletu)
- kontaktne informacije.

Priporočljiva bi bila tudi izdelava spletnega foruma, s katerim bi lahko aktualni slušatelji bili še bolj aktivno vključeni v modul v času njegovega izvajanja in neposredno za tem (dva do tri tedne). Prav tako bi s forumom pridobili virtualno razsežnost modula, ki bi se lahko po potrebi v tem primeru izvajal delno tudi preko spleta.

Komunikacijske aktivnosti

Promocijski tiskani materiali za modul

Za večjo prepoznavnost modula bi bilo smotno pripraviti logotip, ki bi lahko v povezavi z udarnim sloganom poudarjal njegovo vsebino ter ga ljudjem naredil obenem bolj dostopnega. Logotip bi nato vključili v vse tiskane materiale (učni materiali, promocijski materiali) in na spletno podstran.

Predlagamo, da se za promocijo modula pripravijo tudi tiskani materiali:

- Manjša zloženka s privlačnim oblikovanjem, ki na kratko predstavi vsebino modula in njegove nosilce ter vsebuje kontaktne podatke za dogovor o izvedbi modula
- Kartica oziroma razglednica z osnovnimi informacijami, ki bi jo lahko distribuiral z namenom promocije modula na najširši krog ciljne javnosti.

Aktivnosti na področju odnosov z mediji

Novinarska konferenca

Predlagamo, da se ob začetku izvajanja modula pripravi novinarska konferenca. Na novinarski konferenci bi predstavili predvidene aktivnosti, na njen pa bi za večjo prepoznavnost sodelovali:

- Odgovorna za izvedbo projekta,
- Dva predavatelja (predlagamo mag. Vido Ogorelec Wagner in dr. Lučko Kajfež Bogataj)
- Minister za šolstvo in šport (dr. Milan Zver).

Priporočljivo bi bilo pred novinarsko konferenco predhodno izvesti en modul, na katerem bi bili slušatelji znani Slovenci, ki podpirajo trajnostni razvoj in varstvo okolja. Ta modul bi lahko izvedli v začetku oktobra brezplačno in nato enega od podpornikov povabili kot govorca na novinarsko konferenco, saj bi lahko tam prikazal svojo lastno izkušnjo o tovrstnem izobraževanju in jo bolj konkretno opisal.

Za namene novinarske konference je potrebno predhodno pripraviti:

- Gradivo za medije
- Adremo vabljenih medijev
- Vabilo (posreduje se po elektronski pošti)
- Tabelo za vpis novinarjev (listo prisotnosti)
- Zagotoviti prostor in tehniko za izvedbo novinarske konference.

Po potrebi se po zaključku srečanja pripravi še **sporočilo za javnost** in se ga posreduje medijem.

Redno obveščanje lokalnih medijev

En teden pred izvedbo predavanj po Sloveniji je priporočljivo vsem lokalnim medijem posredovati obvestilo po elektronski pošti, kje, kdaj in kako se bo izvajalo predavanje. Z objavo v lokalnih medijih, tako elektronskih kot tiskanih, se bo večala prepoznavnost modula in se bo nagovorilo kar najširši krog slušateljev k sodelovanju.

Priporočljivo je tudi, da se po enoletnem izvajanju programa pripravi še eno novinarsko konferenco, kjer se predstavi dosežene rezultate.

Aktivnosti za državne in lokalne organe

Državne organe, ki pokrivajo področje okolja, je priporočljivo obvestiti o modulu v obliki izobraževanja za zaposlene septembra 2007. Z dopisom in priloženim predstavitvenim gradivom oziroma zloženko bodo imeli na voljo osnovne informacije za nadaljnje korake pri izvedbi modula. Priporočljivo je, da dopis podpiše tudi minister dr. Milan Zver.

Za večjo promocijo modula je lahko njegova izvedba predstavljena tudi na enem od zasedanju Sveta za trajnostni razvoj. S priporočilom oziroma podporo modula bi bila njegova prepoznavnost še večja.

Lokalne organe oblasti je prav tako primerno obvestiti z dopisom in priloženim programom, in sicer predvidoma v drugi polovici septembra. Tako državne kot lokalne organe je priporočljivo en teden po poslanem dopisu tudi poklicati po telefonu in tako čim prej pridobiti njihov odgovor.

Aktivnosti za javnosti na področju izobraževanja

Predlagamo, da se na izbrane ciljne javnosti na področju izobraževanja konec oktobra (po izvedbi novinarske konference) pošlje predstavitveno zloženko modula na okvirno vsaj 400 naslovov.

Predhodno pripravimo tudi adremo za vsako organizacijo, pri kateri pazimo, da pošto naslavljamo na vodstveni kader, ki se bo odločal o izvedbi modula. Predlagamo tudi, da zloženko pošljemo po vseh univerzitetnih **knjižnicah** z bolj družboslovno vsebino, in sicer v več izvodih, za njeno deljenje obiskovalcem. O tem se je priporočljivo še predhodno dogovoriti s knjižnicami.

Aktivnosti na področju gospodarstva in interesnih združenj gospodarstva

Zloženko s spremnim dopisom pošljemo konec oktobra na vsa podjetja, ki imajo trajnostni razvoj vključen med svoje temeljne vrednote oziroma poslanstvo (Sava, Vibacom, Istrabenz, Cetis, etc) ter jih nagovorimo z željo po izvedbi izobraževanja za njihov vodstveni kader oziroma zaposlene.

Podobni dopis pošljemo tudi na njihova interesna združenja.

Aktivnosti za nevladne organizacije in splošno javnost

Nevladne organizacije, predvsem tiste, ki pokrivajo področje varstva okolja, obvestimo o izvedbi modula po elektronski pošti konec oktobra. Elektronski pošti pripnemo elektronsko verzijo zloženke.

Društva upokojencev po Sloveniji obvestimo preko njihove centralne enote, prav tako skušamo razširi informacije o modulu preko drugih množičnih društev (planinska zveza, zveza društvenih organizacij, etc). Vsa obvestila lahko pošljemo po elektronski pošti.

Za nagovor splošne javnosti priporočamo, da se dogovorimo za distribucijo kartice po knjižnicah, knjigarnah in kulturnih domovih po Sloveniji.